

P

Nood breekt wet

Kinderen op de vlucht: menswaardige oplossingen dringen zich op

In het nieuwe dossier 'Heen en retour' over de rechtspositie van kinderen op de vlucht in België, schuift kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen 24 aanbevelingen naar voren.

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen: **"De schrijnende realiteit waarin veel minderjarigen op de vlucht vandaag in ons land leven, vraagt een aanpak die meer rekening houdt met het belang van de kinderen en hun kindspecifieke behoeften. Dat vereist een doorgedreven aanpak vanuit kinder- en mensenrechten."**

De Belgische staat is verantwoordelijk voor alle minderjarigen op zijn grondgebied. Kinderen hebben recht op de volle uitoefening van hun rechten. Beschouw kinderen op de vlucht als individuele rechthebbenden.

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat kreeg de laatste jaren heel wat vragen en klachten over en van kinderen op de vlucht. Leerkrachten, voogden, directies, voorzitters van OCMW's, psychologen, artsen en opvoeders botsen op situaties die ze niet kunnen begrijpen, niet willen aanvaarden. "We botsen op onze grenzen", signaleren ze.

Er is nog een lange weg te gaan naar een beleid dat kinderen op de vlucht volop tot hun recht laat komen. In de procedures worden kinderen die hier met hun ouders zijn nog te weinig gehoord. De klachten laten ook vermoeden dat de belangen van de kinderen zelf niet altijd meetellen als eerste overweging. Verblijfsbeslissingen zijn weinig transparant over de weging van het belang en het welzijn van de kinderen. Kinderen leven in mensonwaardige omstandigheden onder de radar, in de illegaliteit. Getekend, onzeker, getraumatiseerd en in een stresserende leefsituatie krijgen de kinderen onvoldoende psychologische begeleiding. En scholen zijn kwaad dat leerlingen die er al jaren schoollopen van de ene op de andere dag al hun ontwikkelingskansen moeten inleveren. Keren ze niet sterker terug met een diploma in de hand?

Van wet- en regelgeving mogen we verwachten dat ze rechtvaardig is. En bijzonder ondersteunend naar minderjarigen in een maatschappelijk kwetsbare situatie. Dat is nu voor heel wat kinderen op de vlucht niet het geval.

Kinderen zelf betrekken bij fasen verblijfsprocedure

Komen kinderen op de vlucht hier met hun ouders aan? Dan starten doorgaans de ouders een verblijfsprocedure op. In de hoop een geldig verblijfsstatuut te krijgen. Kinderen worden in die procedure nog te weinig gehoord.

Yasir is een hoogbegaafde, mondige, getalenteerde jongen van 15 jaar. Hij kreeg het Nederlands heel vlug onder de knie en deed de eerste graad van het secundair onderwijs in één jaar. Nu zit hij in het 4e jaar a.s.o. Yasir uit zijn frustraties op school en de school neemt contact op met de Klachtenlijn. Wat de jongen en de school vooral stoort, is dat Yasir nooit gehoord werd, en dat hij nooit de kans kreeg om zijn ouders die geen Nederlands spreken bij te staan. Toch zou de jongen een centrale rol spelen in het gezin. Hij beklagde zich erover dat de tolk die ze toegewezen kregen, hun Perzische spreektaal niet volledig machtig is en veel vertaal- en interpretatiefouten maakt en dat hijzelf niet mocht reageren.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om deze kinderen de kans te geven om op een kindvriendelijke manier gehoord te worden en als zij dat willen een verklaring af te leggen in de verblijfsprocedures. Aan hun inbreng moet passend belang gehecht worden.

Verblijfsbeslissingen transparant maken over belang en welzijn kind

Klachten doen vermoeden dat de belangen van de kinderen niet altijd meetellen als eerste overweging. Migratie beheersen en irreguliere migratie bestrijden staan voorop in het huidige migratiebeleid. Hoe worden kindspecifieke behoeften in aanmerking genomen? Kinder- en mensenrechten leggen minstens een ondergrens op van te respecteren regels.

Advocaten die de gezinnen juridisch bijstaan, signaleren dat het onderzoek en de verblijfsrechtelijke beslissing zich vooral richten op de situatie van de ouders. Verder zijn de beslissingen van het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen weinig transparant over hoe het belang en het welzijn van het kind als leidende principes fungeren bij het onderzoek en de verblijfsrechtelijke beslissing.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt erop aan om het belang en het welzijn van het kind als leidende principes voorop te stellen bij verblijfsrechtelijke beslissingen over een gezin. Het is belangrijk om die principes te concretiseren en de verblijfsbeslissing in het licht van de leidende principes te motiveren. Kindvriendelijke verblijfsbeslissingen die rekening houden met kindspecifieke behoeften dringen zich op.

Humanitaire regularisatie voor kinderen onder de radar

Veel gezinnen met kinderen zonder verblijfsvergunning verdwijnen van de radar. Ze worden onzichtbaar. Zo komen deze kinderen in een heel precare leefsituatie terecht. Ze leven in een rechteloze situatie in België op straat of van liefdadigheid. De onzekere leefsituatie en het voortdurende verhuizen dat ermee samenhangt, heeft kwalijke gevolgen voor het welzijn van de kinderen, zowel psychisch als fysiek. Sommige kinderen werden hier geboren. Anderen lopen hier al jaren school. Ze hebben zich al heel wat inspanningen getroost om zich aan te passen aan hun nieuwe omgeving.

Een huiswerkbegeleidster mailt in november 2012: "Ik ben huiswerkbegeleidster van twee zusjes. Hun ouders zijn vluchtelingen en wonen bijna vijf jaar in België. Hun aanvraag tot medische regularisatie werd afgewezen. Nu hebben ze hun OCMW-steun ook niet meer en redden ze zich met voedselpakketten." Acht maanden later neemt ze opnieuw contact op: "Het gezin leeft nog altijd van liefdadigheid en voedselpakketten. Ze hebben bovendien een nog meer noodlijdend Tsjetsjeens gezin met drie kinderen opgenomen."

Een CLB-arts vertelt het verhaal van een Armeens gezin dat na 14 jaar verblijf in België uitgewezen wordt. De twee kinderen uit het gezin zijn 9 en 13 jaar en

hebben dus hun hele leven in België gewoond en schoolgelopen. De vader werd opgepakt en in een gesloten centrum ondergebracht. De moeder is samen met haar kinderen ondergedoken en wordt verder bijgestaan door de school en het CLB. Het CLB vraagt of de kinderen niet beter ondergedoken blijven in plaats van verder school te lopen. Ze hebben schrik dat de kinderen opgepakt worden.

Voor het Kinderrechtencommissariaat is deze situatie onhoudbaar. Humanitaire regulatie dringt zich op in schrijnende situaties waar andere procedures geen uitweg vonden maar verblijf in België toch nodig is.

Voor gezinnen met kinderen zonder geldige verblijfsdocumenten die in bijzonder precare omstandigheden leven, moet de federale overheid menswaardige materiële opvang garanderen, ook als de ouders niet mee willen stappen in een terugkeertraject. Voor die gezinnen dringt regularisatie om humanitaire redenen zich op.

Psychologische hulp om trauma's en stress te verwerken

De problemen van de kinderen en jongeren op de vlucht zijn complex. Naast de verwerking van de trauma's in hun land van herkomst of op weg naar hier, is er ook de migratie op zich. Migreren gaat vaak gepaard met gevoelens van ontredde en vragen over de eigen identiteit. Daarbovenop komen vaak nog moeilijke levensomstandigheden in België, de onzekerheid over hun lot en de stress van hun extra verantwoordelijkheden in het gezin.

In de opvangcentra is de psychologische omkadering vaak te beperkt. Door de lange wachtlijsten, het gebrek aan tolken of de beperkte bereidheid om met tolken te werken is ook de toegang tot externe psychologische hulp niet evident. De weinige hulpverleners die zich toeleggen op psychologische hulp aan kinderen en jongeren op de vlucht, worden overstelpt met doorverwijzingen vanwege collega-psychologen.

Als gespecialiseerde hulp geboden kan worden, gaat het vaak om therapeutische programma's die – nog afgezien van de wachttijd – tijd en continuïteit vergen.

Therapie bruusk afgebroken

Een psychologe van een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg maakt zich ernstige zorgen over een Afghaans gezin met twee jonge kinderen. Het gezin verbleef in een LOI en kreeg ambulante begeleiding. De asielaanvraag werd geweigerd en het gezin moest het LOI verlaten. De ouders doken onder. De therapie werd abrupt afgebroken.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de bevoegde overheden meer te investeren in (a) de verspreiding van gespecialiseerde kennis over de aanpak van psychische problemen bij kinderen en jongeren op de vlucht, (b) de psychologische omkadering in de opvangplaatsen en (c) het wegwerken van drempels in de toegang tot externe psychologische hulpverlening.

Met een diploma in handen sterker terug

Jongeren op de vlucht klagen dat de uitwijzing ze belet om hun opleiding af te maken. Die opleiding afmaken zou ze nochtans sterker maken en ze in veel gevallen beter in staat stellen een toekomst uit te bouwen in hun land van herkomst.

Een school maakt het verschil

Een Russisch meisje van 20 jaar zit in haar 6^e jaar sociaal technische wetenschappen. Ze was op het einde van het lager onderwijs naar België gekomen en heeft de zes jaren van het secundair onderwijs vlekkeloos doorlopen. Ze stond op het punt haar eindexamen te halen. In april (na de paasvakantie) wordt het gezin overgebracht naar het gesloten centrum in Steenokkerzeel, in afwachting van hun uitwijzing. De school wil minstens het meisje de kans geven haar diploma te halen. Uiteindelijk kwam er een akkoord met de Dienst Vreemdelin-

genzaken dat het meisje tot na de examens opgevangen kon worden in een internaat en in de weekends in een opvanggezin. In afwachting bleef de mama wel verder in het gesloten centrum. Het meisje kon haar examens afwerken en haalde haar diploma. Daarna 'keerde het gezin vrijwillig terug'.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de federale overheid om in overleg met de Gemeenschappen te onderzoeken onder welke voorwaarden voor jongeren (en hun gezin) die een bevel kregen om het grondgebied te verlaten, hun verblijfsvergunning tijdelijk verlengd kan worden om ze de kans te geven hun opleiding in België af te ronden.

Einde bericht

Het volledige dossier met 24 aanbevelingen is te downloaden op:
www.kinderrechtencommissariaat.be

Interview afnemen van de kinderrechtencommissaris?

Hilde Cnudde, communicatieadviseur

hilde.cnudde@vlaamsparlement.be

Direct: 02-552 41 06 - Mobiel: 0473-98 04 09 – Secr.: 02-552 98 00

Alle informatie staat online op www.kinderrechtencommissariaat.be.

Elke dag krijgt het **Vlaams Kinderrechtencommissariaat** signalen van kinderen, jongeren en professionals. We bemiddelen, onderzoeken klachten en adviseren het beleid. Altijd met het oog op de goede naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen. Het Kinderrechtencommissariaat is de Vlaamse pleitbezorger van kinderrechten opgericht door het Vlaams Parlement.

www.kinderrechtencommissariaat.be

@KRcommissaris

#krcHR